

måleri samt att hänge sig åt föda och sex. Det kan och har dock argumenterats, att såväl förnuftet som tron lär att människans högsta ändamål – meningen med mänskligt liv – är ett dygdigt liv i enlighet med förnuftet, vilket ytterst formas av gemenskapen med Gud. Det viktiga för oss kristna nordbor är således att inte bara bedöma vad vårt samhälle innehåller, utan varför det formar ett individualistiskt sökande efter kulturell nydaning och sinnlig tillfredställelse. Detta ändamål formar det kulturella innehållet och i mycken massproducerad kultur är formen själva innehållet – ”the medium is the message.” En kultur som säger oss att vi är individer på jakt efter mening i och genom vår konsumtion, präglar inte bara vad vi menar är musik, mat, litteratur, underhållning och umgänge, utan också vad vi anser är religion och kristendom. Evangeliet kan då lätt tolkas som om det är eller bör vara en ständig nymodighet och ett svar på vårt begär efter omedelbar sinnlig tillfredställelse.

Korrekt utpekar Myers etisk relativism och estetisk subjektivism som masskulturens fundament. Oklar är emellertid hans redogörelse för hur utsagor om det sköna och det goda kan vara sanna. Viktigt är dock hans resonemang om att kyrkan – och samhället vill jag tillägga – behöver kultivera sina medlemmar till att odla sin smak såväl estetiskt som kulinariskt. Jag är likaså enig med Myers om att den massproducerade kulturen snarare stävjar än främjar dygd, men jag skulle önska att detta artikulerades explicit och konsekvent i termer av kardinaldygdena (rättfärdighet, mod, måttlighet och klokhet) för samhället och teologaldygdena (tro, hopp och kärlek) för kyrkan. Jag menar också att det skulle kunna finnas en större beredvillighet att bejaka förekomsten av fina kulturella uttryck även bland det

senaste eller nyaste. Eftersom nåden inte upphäver utan upphöjer naturen, skall inte kyrkan upphäva utan upphöja det som verkligen är kultur. Här behöver kyrkan kultivera sina medlemmar genom ordet, sakramenten och bönen till att leva i tro, hopp och kärlek. Kort sagt, Myers har gjort en god ansats som andra kan fylla ut.

Sebastian Rehnman

Theology within the Bounds of Language: A Methodological Tour

Garth L. Hallett

New York: SUNY 2011

Förmodligen avser Hallett med titeln på den här boken att alludera till Kants *Religionen inom det blotta förnuftets gränser* (1793). Kant använde emellertid inte ”förnuft” så blott och bart instrumentellt som han gav sken av, utan hävdade substantiellt att det teoretiska förnuftet inte kan förvärva sanningar om Gud men att det praktiska förnuftet fordrar att Guds existens antas av moraliska skäl. I kontrast utgår Hallett enbart från språket. Massor har givetvis skrivits om språket inom teologi, men fokus har då oftast varit språket såsom diskurs och inte språket såsom medium. Istället för att koncentrera sig på användningen av svenska, engelska, tyska, latin, grekiska hebreiska osv. i t.ex. bön, sång och undervisning, ger Hallett sig i kast med teckensystemet utan vilket teologi inte kan uttryckas: språket såsom tankens karaktäristiska medium, instrument eller medel. Hur får då ord betydelse? Halletts svar formuleras i *principen om relativ likhet*: ”Ett påstående är sant om, och endast om, dess bruk av termer mer liknar de etablerade bruken

av termer (vedertagna eller stipulerade) än ersättningen av något, rivaliserande, oförenligt uttryck.” Här finns inte utrymme att utveckla och utvärdera det här spännande bidraget, utan istället begränsar jag mig till två kommenterar.

Hallett avser att skriva ”ett kort kompendium” (s. viii) och ”en arbetsbok” (s. ix) i fundamentalteologi eller teologisk metod. Det är en lovvärd ambition att skriva en lärobok, men det ställer stora krav på tillgänglig prosa och handfasta förslag. Dock är det här inte en lättläst bok. Prosan är inte alltid så klar som den skulle kunna vara och även om det är spännande att varje kapitel avslutas med en räcktext för ”fortsatt reflektion”, så är det nog få studenter och pastorer som med säkerhet kan göra tillämpningar och lära sig något av dem. De däremot som kommit lite längre i sina studier kan nog finna att lite väl många av exemplen tycks vara hämtade från författarens doktorandtid. Enklare prosa och en kombination med fler klassiker och nutida exempel skulle varit mer vinnande.

Halletts semantiska princip förtjänar övervägande. Det är emellertid beklagligt att han missförstår eller har en historiskt inadekvat förståelse av den långa traditionen av analogt språkbruk. Trots att det finns rigorösa redogörelsen för sådant språkbruk ända sedan (åtminstone) Aristoteles, så hänvisar Hallett till källor som inte är representativa och kritiserar sedan den stympade redogörelsen (t.ex. s. 66). Om han istället hade interagerat ingående med vederhäftiga källor, skulle han ha kunnat upptäcka likheter med hans egen princip om relativ likhet och läran om analog predikation. Ett flertal forskare har trots allt noterat kontinuiteten mellan Aristoteles ”*pros hen légomena*”, Aquinos ”*analogia*” och Wittgensteins ”*Familienähnlichkeit*”. En mer historiskt informere-

rad semantik kunde således ha berikat och befrämjat den här boken.

Sebastian Rehnman

A Reader in Contemporary Philosophical Theology

Oliver Crisp, red.

London: T&T Clark, 2009

Filosofisk teologi är en gren av teologi som använder analytisk filosofi för att fördjupa vår förståelse av lärosatser inom kristen teologi. Kristna analytiska filosofer ägnade stora delar av 1900-talet åt att försvara teism mot logisk positivism. När logisk positivism och relaterade filosofiska inriktningar inte längre är lika aktuella har kristna analytiska filosofer nu kunnat fokusera en del av sin energi på specifika kristna lärosatser och inte bara ett allmänt försvar av teism. Boken *A Reader in Contemporary Philosophical Theology* är en antologi som består av 18 tidigare publicerade artiklar ur akademiska tidskrifter, skrivna av några ledande religionsfilosofer, bl.a. Alvin Plantinga, Nicholas Wolterstorff, Robert och Marilyn McCord Adams och Richard Swinburne. Kapitlen är indelade under fem huvudrubriker – skrifterna, treenigheten, inkarnationen, synd och arvsynden och försoningen – med flera texter som belyser olika aspekter av varje tema.

Av utrymmesskäl ska jag inte gå genom varje kapitel. Jag fokuserar här på en representativ text ur varje del.

Stephen Davis undersöker i kapitlet ”The Bible is True” vad man menar med påståendet att Bibeln är sann. Bibelns befallningar, frågor, uppmaningar och lovsångsutrop saknar sanningsvärde. Även om man skulle medge att alla Bibelns